

## Een groot 'Suyderzees vuurbakenlood' uit de Bocht van Naarden

*Olaf Langendorff*

Als bij een zware zuiderstorm het water van het Gooimeer noordwaarts gejaagd wordt, wil het nog weleens gebeuren dat een klein stukje randmeer langs de ondiepe Bocht van Naarden droogvalt. Onder die omstandigheden vond ik daar enige tijd geleden het in dit artikel afgebeelde grote 'Suyderzees vuurbakenlood' uit 1713. Het zou afkomstig kunnen zijn van een schip dat voor de Naardense kust in moeilijkheden was geraakt, of misschien heeft een schipper het gewoon overboord gegooid omdat de geldigheidsduur was verstreken.

Het 'vuurbakenlood' is terug te voeren naar het jaar 1699 toen, op verzoek van Zuiderzeeschippers die van de westelijke Waddeneilanden naar Amsterdam voeren, de 'Staten van Holland en Westvrieslant' besloten om drie vuurtorens te bouwen. Deze torens, die de Suyderzeese Vuurbakens zouden worden genoemd, werden tussen 1700 en 1702 gebouwd. Een bij Durgerdam, een op Marken en de derde bij de Gelderse Hoek tussen Andijk en Enkhuizen. Bij de laatste, De Ven genaamd,



*Extreem lage waterstand in de Bocht van Naarden tijdens een zware zuiderstorm. De foto is in oostelijke richting genomen door dr. H.P. Gorter op 8 april 1962 ter hoogte van de voormalige IJsselmeerweg.*



*Voor- en achterzijde van een groot Suyderzees vuurbakenlood. Ware doorsnede 36 mm.*

gebeurde de verlichting aanvankelijk met brandende takkenbossen. Later werd er een tuitlamp (lantaarn) geplaatst waarin traan of patentolie werd gebrand. De toren bij Durgerdam brandde eveneens op olie, maar die van Marken verspreide zijn licht met een open kolenvuur. Voor dat laatste hadden de schippers een voorkeur omdat het schijnsel van brandende kolen het verst reikte.

Toen op 3 juni 1700 de eerste steen werd gelegd voor de vuurtoren van Durgerdam, werd een zilveren gedenkpenning geslagen. Daarop staan drie vuurtorens afgebeeld, de middelste met een lantaarn en de andere twee met een open vuur, wat de oorspronkelijke situatie weergeeft.

Schippers op die vaarroute waren verplicht 'bakengeld' of 'vuurgeld' te betalen voor het onderhoud van de torens. Schepen van 12 last en groter (een last is ongeveer 2 ton) werden aangeslagen voor 32 stuivers per jaar, de kleinere schepen voor de helft. Voor vissers-, loods- en waterschepen werd een korting toegepast.

Als kwitantie werd een 'vuurbakenlood' verstrekt. Sommige schippers nagelden het ding op de mast. Het lood zag er net zo uit als de zilveren gedenkpenning. De schepen waarvoor het lage tarief gold, kregen een klein lood, de andere werden aangeslagen voor het grote 'vuurlood'. Was een korting toegepast, dan werd er een stukje van de penning afgesneden. Om fraude tegen te gaan werden de initialen van de schipper in het lood geslagen.

Zoals op de afbeelding met de leeuwfiguur vaag te zien is, moet het in de Bocht van Naarden gevonden lood in 1713 hebben toebehoord aan ene schipper A M. Hij voer op een schip van 12 last of groter en op grond van het ontbrekende fragment weten we dat hij korting had gekregen. Gezien de vindplaats dicht onder de kust ging het hoogstwaarschijnlijk om een vissersschip.